

ВЕНЧУРНЕ ФІНАНСУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Н. А. Мамонтова, д.е.н., професор
Національний університет «Острозька академія»

У практиці державної підтримки нафтогазового бізнесу потрібно розвивати нові механізми державного кредитування, що спрямовані на підтримку пріоритетних інвестиційних та інноваційних проектів. Зокрема, фахівці відзначають, що у світі зростає роль і значення таких особливих банківських інституцій, як Банк розвитку [1; 2; 3]. Такі інституції помітно впливають на розвиток ринку довгострокових кредитів та формування сприятливих тенденцій структурного оновлення економічних систем.

Головним завданням державної фінансової політики стосовно корпорацій має стати створення та підтримка високої привабливості макроекономічного середовища, що заохочуватиме вкладення інвестицій в реальний сектор, насамперед у високотехнологічні виробництва, які забезпечать пришвидшення темпів переходу економіки на модель інноваційного розвитку.

На нашу думку, на державному рівні слід вживати заходи для розвитку класичних механізмів фінансових ринків. Поступальний розвиток вітчизняного фінансового ринку є основною умовою підвищення ефективності фінансового механізму у всіх секторах економіки, і насамперед у реальному. Це, своєю чергою, уможливить збільшення обсягів та удосконалення структури фінансування інвестиційно-інноваційної діяльності виробничих компаній і наблизить її до стандартів розвинених країн. Відповідно, вказане приведе до зростання вартості компаній і, як наслідок, збільшення їхніх можливостей щодо залучення дешевих фінансових ресурсів.

Потрібно вжити заходів для розвитку механізмів венчурного фінансування потреб реальної економіки. Значущість цього інституту фінансової системи для цілей фінансування інновацій доведено світовою практикою [4]. Достатньо звернутися до досвіду США, Канади, Японії, країн Південно-східної Азії, ЄС та ін.

Венчурне фінансування – це процес вкладення довгострокових високоризикованих інвестицій у капітал новостворених інноваційних (високотехнологічних) компаній (або вже наявних венчурних підприємств, які мають позитивну репутацію на ринку). Венчурні інвестиції, якщо вони вдалі, здатні приводити до стрімкого зростання вартості компанії.

Венчурне фінансування, за твердженням відомих російських фахівців Я. Сергієнка та А. Френкеля, являє собою гібридну форму забезпечення інноваційних компаній інвестиціями, поєднує найефективніші функції і ринків капіталу, і банків. З одного боку, венчурні інвестори формують дохід за участі у власності фінансових інноваційних компаній, з іншого – венчурні фонди так само, як і банки, мають у своєму розпорядженні систему неформального моніторингу та контролю діяльності позичальників [5, с. 116–117].

Венчурна форма фінансування інноваційних проектів, яка ототожнюється за економічним та правовим змістом з інвестиціями, мала у вказаних країнах широку підтримку з боку влади й активно поширювалася в ринковому середовищі [6]. Венчурні фонди мають орієнтуватися на фінансування дійсно проривних проектів з реалізації науково-технічних розробок, в іншому випадку діяльність венчурного бізнесу буде збитковою.

Розвиток венчурних механізмів фінансового забезпечення інноваційних проектів у нафтогазовому комплексі гальмується низькою прозорістю діяльності нафтогазових компаній, завеликим впливом на їхню діяльність так званих «позаекономічних» чинників, недосконалістю державної енергетичної політики України, а також нерозвиненістю вітчизняного ринку інтелектуальної власності, що в підсумку призводить до ускладнення пошуку потенційних отримувачів венчурних інвестицій, які здатні забезпечити реалізацію проектів відповідно до визнаних міжнародних практик.

Дається взнаки і відсутність адекватної законодавчої бази, яка регулювала б діяльність венчурного бізнесу (і це є найвагомішою проблемою). До останнього часу в чинному законодавстві не було навіть самого поняття “венчурне інвестування”. Погоджуємося з думкою І. Власової, що ринок

венчурних інвестицій в Україні перебуває на початкових етапах розвитку, а задля активізації венчурного інвестування доцільно вдосконалити нормативно-правову базу та створити чіткі процедури ведення бізнесу [6]. Вважаємо, у нафтогазовому комплексі на підтримку венчурних механізмів фінансування можуть сподіватися сфери енергозбереження, промислове впровадження виробництва енергії з альтернативних джерел, інноваційні технології нафтопереробки, а також технології екологічно чистого виробництва, транспортування та постачання енергії.

У сфері венчурного фінансування нафтогазового комплексу слід спиратися на можливості використання світового досвіду. На сучасному етапі, на нашу думку, доцільно стимулювати створення фондів венчурного інвестування в межах вертикально інтегрованих нафтогазових компаній (великих холдингів) як окремих бізнес-структур або бізнес-підрозділів, оскільки такі структури мають достатні можливості для розгортання діяльності таких фондів з урахуванням певних бізнес-стандартів.

Підстави для пришвидшення розвитку механізмів венчурного фінансування будуть створені лише тоді, коли рентабельність традиційних видів діяльності (низькотехнологічна видобувна промисловість, виробництво продукції з мінімальним ступенем переробки тощо) знижуватиметься, а високотехнологічних виробництв, зокрема в нафтогазовому комплексі, перевищуватиме середню в економіці. У цей період почне стрімко зростати вартість виробничих компаній, які основним чинником розвитку вибрали використання інтелектуальних ресурсів. Ми вважаємо, що це можливо у випадку проведення адекватної виваженої державної політики та створення ефективної національної інноваційної системи.

Очевидно, що венчурна форма фінансування діяльності нафтогазових компаній має використовуватися і в Україні, разом з тим для формулювання остаточних висновків потрібно враховувати окремі національні особливості ведення бізнесу, об'єктивні умови перехідного та посттрансформаційного періоду, а також наслідки циклічності світової та національної економіки.

Задля подальшого розвитку корпоративного механізму на засадах управління вартістю в нафтогазових компаніях варто удосконалити систему розкриття інформації про вартість цінних паперів та об'єкти інвестування через інструменти фондового ринку, вжити заходи щодо розкриття інформації про інвесторів, які придбавають великі і контрольні пакети акцій, передусім тих підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави, створити умови для переведення боргу і зобов'язань компаній у цінні папери.

Список використаної літератури:

1. Артем'єва І. О. Забезпечення фінансового розвитку корпорацій у країнах з транзитивною економікою / І. О. Артем'єва // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 11. – С. 40–43.
2. Власова І. В. Особливості венчурного фінансування розвитку інноваційної сфери в Україні / І. В. Власова // Проблеми науки. – 2009. – № 7. – С. 26–31.
3. Крупка М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України : [монографія] / М. І. Крупка. – Львів, 2001. – 608 с.
4. Лирмян Р. А. Мировой опыт использования механизма венчурного финансирования инновационных процессов / Р. А. Лирмян // Экономические науки. – 2007. – № 7 (32). – С. 50–54.
5. Сергиенко Я. Венчурные инвестиции и инновационная активность / Я. Сергиенко, А. Френкель // Вопросы экономики. – 2006. – № 5. – С. 115–121.
6. Кузнецова Л. Структурні зміни у промисловості України: критерії прогресивності / Л. Кузнецова // Економіст. – 2005. – № 8. – С. 50–59.